Balogh István

Aratási történet az eperpálinkáról, a bandzsal kotróról és rólam

Zentán is szent volt az aratás kezdése, mindenki ünnepnek érezte, pedig ritkán látott plébánost a kaszások csapata.

A napot a hajnali harangszóval kezdték. Ez a kötélkészítés ideje, mert harmaton kell a búzaszálakból kévét összetartó eszközt készíteni. Ilyenkor hajlik a szalma, később már eltörne.

A reggeli harangszó szólította meg az aratókat először, ilyenkor meg is álltak, kalaplevéve keresztet vetettek, a nők egy imát is elrebegtek. Kántort és papot is láttak, napjában többször, hiszen a búzakereszt két kévéjét felső, befejező kévéjét tisztelték meg ilyen elnevezéssel.

Történt egyszer, talán ötvenkilencben, hogy átszaladt hozzánk szomszédasszonyunk, Etus néni, könnyes szemmel kiáltott be a kiskapun:

– Margitkám! Gyűjjön gyorsan, nagy a baj!

Anyánk Andruskó pálinkafőzdéjében éjszakázott. Én mentem ki a gangra.

– Anyuka nincs itthon, Etus néni!

– Hol van?

– Főzi a pálinkát.

Etus néni zokogni kezdett.

– Mi a baj, Etus néni?

– Dédapa rosszul lát, kifelé menet belerúgott a földre kikészített pálinkásüvegbe, az meg azonnal összetört. Nincs pálinkám! Mindjárt vágni kezdik odakint a rendet!

– Hol?

– A Karjadi út elején.

– Anyuka valakinek félretett egy litert, de ő nem arat, hanem kéménysöprő. Odaadom magának, Etus néni.

– De nem szabad…

– A kotró majd vár. Anyuka behűti neki a frisset. Leereszti kötélen a kútba.

– Ki viszi el az aratóknak?

– Majd én kifutok vele.

Etus néni mintha még beszélt volna valamit, én már nem figyeltem rá, nyakon ragadtam a literest. Kengyelfutók nem teljesítették volna gyorsabban azt a távot, mint én akkor.

Már restellni kezdte volna magát Jóska bácsi, Etus néni férje, hogy korty pálinka nélkül kezdik majd az aratást, de én odaértem az utolsó pillanatban, megmentettem az aratás szentségét, a nap szerencsés kezdését és Jóska bácsi háza becsületét.

Igaz, a szomszédban kikészített kosarat nem vittem, nem volt kispohár, de az aratók nem estek kétségbe, csókolgatták az üveg száját, és fölragyogott a szemük.

Jóska bácsi azzal ajándékozott meg, hogy megtanított körösztöt rakni, mert, azt mondta:

– Ha egyszer olyan helyzetbe kerülsz, hogy aratók közé keveredsz, ne hozz szégyent az alvégiekre! Aztán ez az első körösztlesz a környéken, jelzi, szorgalmasok vagyunk, és árnyékot ad, üljünk is a tövibe! Itt a legjobb megpihenni, megnyugtatja szívedet, lelkedet.

Mondtam volna a bácsinak, raktam én már püspököt is a kereszt tetejére, nem tanulok én most, sietnem kell haza.

Ám az öreg nem engedett, eldiskuráltunk egy darabig. Feküdt már elég kéve, így hozzákezdhettünk a nagy mű megvalósításához.

– Figyelj rám! – így az öreg. – A búzakévét nem a kötelénél fogjuk meg, hanem két kézzel egyszerre a kötéltől egyforma távolságra! Különben eloldódhatna a friss kötélcsomó. Az első a *mesterkéve*. Ez a kereszt alapja. A kalászokat fölhajtjuk a földről a második és a harmadik kéve már párosan megragadja a mester kalászait, így nem ázik el, mert az esővíz elfolyik a kalászok alatt. A mesterkévévére helyezzük párosával a többi kévét úgy, hogy a kalász befelé, egymás takarásában legyen, ne ázzon el!

Rakom a keresztet, az öreg vezényel.

– Az alapra eddig tizennyolc kéve került, jöhet a két utolsó! Ezek kicsavarva kerülnek föl, őrzői, erős vállai a keresztnek. Összeölelkezve védik a kévéket, hogy a vihar meg ne bonthassa. Ők a *kántor és a pap*.

A másodikat egyedül raktam, csak néha szólt bele a professzorom, hogy kicsi javítsak, mert ledőlhet az alkotmányom. De a végén gyorsan elköszöntem, elfutottam haza, mert jöhet a kotró a pálinkáért!

Fura egy alak volt ez a kéményseprő segéd. Bandzsított mindkét szemére, ám mi gyerekek megfigyeltük, ahogy szaporodott benne a pálinka, úgy álltak helyre a szemgolyói. A normális szemek elkalandoznak a bőséges italozás közben, nála ez éppen fordítva volt.

Hazaérkezésem után fertály óra se telt el, bekiabált a kormosképű ördögcimbora a kerítés tetején.

– Megjöttem, Margit néni!

– Nincs itthon az anyukám.

– Nem baj. Te is ideadhatod a félretett *lityi targyit*.

– Hát ez már bajos, mester úr – mondtam.

– Miért lenne baj vele?

– Kiszaladt aratni!

Tátva maradt a szája a pokolpofájúnak! A keskeny fekete létrát az akácfa törzséhez támasztotta.

– Mija? – kiáltotta képembe. – Hova szaladt?

–Aratást kezdeni a Kompetenciában. Jóska bácsiék táblájában köszöntötték vele a kaszálás kezdetét, és kérték munkájukhoz a Mindenható Úristen segedelmét.

– De miért éppen az én pálinkámmal?!

– Etus néni nagytatája miatt. A dédi rosszul lát és belerúgott a földre kikészített telt pálinkásüvegbe.

– Na és?

– Az üveg eltörött.

– A pálinka odalett – suttogta a kotró ijedten, miközben a szemgolyói szétszaladtak. Ilyet sem láttam még azóta sem, pedig jó pár évtizeddel érettebb vagyok!

– Etus néni sírva jött hozzánk pálinkáért, de anyuka még nem jött haza a pálinkafőzdéből. Mit tehettem volna?

– Mit tettél?!

– Az aratáskezdet az szent dolog. A kéményseprés inkább az ördöghöz közelít.

– Miket beszélsz itt össze-vissza?

– Kormos képpel járnak a kotrók, mint a patás ördög! Így hogyan köszönthetnénk rá az imádságot? Az aratók körösztöt vetnek magukra, úgy járulnak a szent pálinka kortyolásához. A kéménysöprők meg pogány módon belöttyintik a szájukon a nedűt, akkorára tátják még a torkukat is, hogy nyelni sem kell nekik, és a pálinka azonnal a hasukba löttyen. Még az ízét sem gusztálják. Akárha keserű aszpirint eresztenének le a gigájukon!

– Ne beszélj itt zöldeket nekem, te, gyerek! Hogy került ki a pálinkám az aratókhoz?

– Magam voltam a kengyelfutó. Áldottak is az aratók!

– Mindjárt adok egy taslit az áldott képedbe! És most én is imádkozzak?

– Ördögtől nem kell az ima. De megoldjuk ezt a komoly problémát könnyen. Van egy üveg a kamrasarokban, annak aljában csöpp pálinka. Ha meg nem sérteném a kéményseprő mester urat…

– Hozzad azonnal, mert kiszáradt már a torkom!

Kiviszem neki a literes üveget, valóban lötyög benne tán egy szűk deci.

– Atyámfia! – nézek a szemébe. – A kiszáradt torok ocsmány egy állapot lehet!

Krákog és torkát köszörüli az ördög komája.

Mutatom a kotrónak az üveget.

Derékon kapja a kormosképű a mentő csöppeket tartalmazó palackot! Szájához emelné, de félúton megáll. Jobb kezéből a balba rakja át.

Keresztet vet.

– Köszönöm, Uram! Az életemet mentetted meg!

Szájához emeli a palackot, és leönti! Úgy issza meg, hogy nem is nyel. Fertályos a pofája, az biztos! Hallani vélem, ahogy a hasába löttyen a szesz, amelyben szép csendesen muslicák alusszák örök álmukat.

Rám néz Belzebub barátja, és látom, most csöppet sem bandzsít.

Tétován elindul világgá, de a fekete létráját a házunk előtti akácfára hagyja. Őrizzed reggelig!